

Till:

Region Gävleborg
Kulturutveckling
801 88 Gävle

rg@regiongavleborg.se
kulturutveckling@regiongavleborg.se

Stockholm 25 maj 2018

KLYS synpunkter på remissversionen av den regionala kulturplanen för Region Gävleborg 2019-2021

KLYS har tagit del av Region Gävleborgs förslag till kulturplan för perioden 2019-2021 och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter. I varje avsnitt i detta yttrande finns kortfattade kommentarer och förslag, där vi sammanfattar våra synpunkter och förslag till korrigeringar eller kompletteringar.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder via sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t ex kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i den nationella kulturpolitiken. Samverkansmodellens inträde i den svenska kulturpolitiken har, förutom ett nytt sätt att fördela statliga bidrag till regional kulturverksamhet, inneburit en etablering av en ny kulturpolitisk karta där samverkan och dialog på alla plan är satt i fokus: mellan stat, region och kommun och där också det professionella kulturlivet och civilsamhället ska delta i dialogen.

Enligt förordningen ska de regionala kulturplanerna tas fram ”efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället”. Att använda sig av professionella kulturskapare som experter på sitt konstområde är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, att utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och att formulera en regional konstnärspolitik.

Formen för samråd väljer regionen själv. KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning. Vi har nyligen kartlagt det regionala kulturskaparsamrådsarbetet i landet och lanserade under hösten 2017 en samrådsguide med rekommendationer för samrådsarbetet i regionerna. Se länk nedan¹ samt bilaga till detta yttrande.

---

¹ http://www.klys.se/wp-content/uploads/2015/11/KLYS_broschyr_samradsguide_2017.pdf

KLYS verkar också för att samråden, där yrkesverksamma kulturskapare bidrar som experter, arvoderas. Vi har för ändamålet tagit fram särskilda arvodesrekommendationer i samarbete med våra medlemsorganisationer. När det gäller konsult/expertuppdrag t.ex. för deltagande i regionala samråd, har KLYS justerat upp arvodet fr.o.m. 1 januari 2018, eftersom den tidigare relativt låga arvodesnivån legat still i drygt fem år.

En av KLYS viktigaste frågor, som även gäller arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t.ex. i särskilda referensgrupper och bedömningskommittéer. KLYS bevakar också hur konstnärlig kvalitet och utveckling får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

KLYS vill i detta yttrande uppmärksamma Region Gävleborg på den aktuella konstnärspolitiska utredningen som nyligen presenterades, och det faktum att det i utredningen konstateras att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras".²

Här nedan följer en sammanfattning av KLYS mest centrala bevakningsområden, när det gäller regionala kulturplaner och regional kultur- och konstnärspolitik:

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Bidrar den här satsningen till konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd?
- Hur arbetar regionen med att främja mångfald inom kulturen?

Kulturskapares villkor

- Vilka förutsättningar behövs för att professionella kulturskapare inom alla konstområden ska kunna verka i regionen? Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättningar till kulturskapare för deras arbete?
- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning? Hur kan man på andra sätt stödja de yrkesverksamma som vill utvecklas och vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden i villkor mellan yrkesutövande och ideella utövare?
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet ut av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser i regionen? D.v.s. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios m m. Vad kan byggas ut, förstärkas lokalt och/eller regionalt?
- Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och det fria kulturlivet?
- Vilka regionöverskridande verksamheter finns och vad har regionen för utvecklingsmål för dessa?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

² *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

2 Generella utgångspunkter och kulturplanens disposition

Detta är Region Gävleborgs tredje kulturplan inom ramen för kultursamverkansmodellen. Planen är tänkt att gälla i tre år; från 1 januari 2019 till 31 december 2021. Gävleborgs län har tio kommuner och drygt 285 000 invånare. Gävle är centralorten som hyser merparten av länskulturinstitutionerna. Enbart en av dessa institutioner ligger utanför Gävle.

Vi ser att Gävleborgs län har generella regionala kulturpolitiska utmaningar när det gäller att upprätthålla en god kulturell infrastruktur och ett kvalitativt kulturliv som även omfattar länets mindre kommuner och glesbygden. Men i detta avseende ser vi mycket positivt på att kulturplanen lyfter flera aspekter på detta; regionen presenterar i planen en god översikt över länets demografiska och geografiska förutsättningar och redogör tydligt för sina avsikter med att sprida kultursatsningar i hela länet genom olika sorters kultursamverkan i länet.

Vi vill i sammanhanget påminna om risken för att de olika kommunerna kan komma att erbjuda mycket olika förutsättningar för kulturen. Hur skapar regionen konkreta incitament för likvärdighet i länets kulturella infrastruktur under planperioden? Kan man tänka sig införande av någon form av lägstanivå för kommunala kultursatsningar som fastslås regionalt?

Innehåll och disposition

Gävleborgs förslag till kulturplan både följer och avviker från normen för regionala kulturplaner i upplägg och innehåll. Innehållsförteckningen är diger. Dokumentet är förhållandevis omfattande i och med det man kallar för bilagor. Formmässigt utläser vi dock inte sidorna 48-64 som bilagor, utan som en naturlig och viktig del av kulturplanens brödtext och helhet. Övriga sidor 65-72 är i våra ögon självklara bilagor.

Något som sticker ut jämfört med andra kulturplaner är att regionen framhäver EU-perspektiv på kulturpolitiken (s. 7).

Vi uppfattar somligt i dispositionen som ologiskt sorterat; bl a uppdelningen av underavsnitten i redogörelserna för de fyra utvecklingsområdena (s. 18-33). Underavsnitten om kulturella och kreativa näringar (KKN) (s. 32) samt interregionala, nationella och internationella perspektiv (s. 33) bör enligt vårt sätt att se det inte enbart sorteras under utvecklingsområdet "Hållbar attraktivitet". Mycket som gäller KKN kan ju kopplas till utvecklingsområde 1 som handlar om det professionella kulturlivet och de yrkesverksamma kulturskaparna. Interregionala perspektiv m m kan kopplas till bl a utvecklingsområde 2 om tillgången till konst och kultur.

Det blir bitvis otydligt i planen kring vad som är visioner, verksamhetsbeskrivningar och nya konkreta insatser under planperioden. I avsnitten om verksamhetsområdena (s. 34-47) är det inte alltid självklart vad som är mål, planerade insatser och prioriteringar för planperioden.

För varje verksamhetsområde finns en ruta där det står: "Kulturaktören med regionalt uppdrag inom [...] ska utifrån den regionala kulturplanens utvecklingsområden särskilt beakta att:". Här hänvisas både till avsnitten om utvecklingsområden tidigare i dokumentet och till avsnitten om "Presentation av Gävleborgs kulturaktörer med varaktigt regionalt uppdrag" längre fram i planen. Vi tror att kulturplanen skulle tjäna på att detta upplägg i planen stramas åt, och att alla aktörer inom varje verksamhetsområde

samlas i enhetliga avsnitt så att läsaren slipper bläddra mycket, och så att sammanhang och insatser tydliggörs ännu bättre.

Kulturplanen saknar, vad vi kan se, skrivningar om bl a nycirkus, dramatik, foto och arkitektur. Flera kulturplaner lyfter flera av dessa områden nuförtiden, även om de inte formellt ingår i samverkansmodellens förordning. Kanske är några av områdena tänkta att ingå i vissa satsningar, och kan läggas till i befintliga skrivningar i planens slutversion?

KLYS kommentar och förslag:

- Vi påminner om vikten av kommunal likvärdighet i länet för resursfördelningen inom kulturverksamheter och professionellt kulturutbud till medborgare.
- Planens upplägg gör det delvis svårorienterat för läsaren. Strama gärna åt upplägget, omdisponera, och förtydliga prioriteringar för mål och insatser.
- Det saknas skrivningar om bl a nycirkus, dramatik, foto och arkitektur. Kanske kan det förtydligas i vissa prioriteringar ifall även satsningar på dessa områden ingår?

3 Begrepp och definitioner

Det är positivt att regionen i sin kulturplan i stort sett konsekvent använder begreppet *professionella kulturskapare* och överlag gör åtskillnad mellan dessa och ideella verksamheter och amatörer. Dock har vi på vissa ställen i dokumentet upptäckt oklarheter kring gränsdragningar mellan professionella och amatörer, vilket kan skapa otydlighet och risk för missförstånd i sak (se nedan i avsnitt 6). Bl a på sidan 29 används begreppet "enskilda kulturskapare" och "professionella kulturaktörer" i två på varandra följande meningar. I planen i övrigt används "professionella kulturaktörer" för att beteckna verksamheter. På sidan 29 blir det därför oklart om regionen syftar på individer eller institutioner.

Konst och konstnär

KLYS förespråkar generellt sett i regionala kulturplaner användningen av begreppet *professionell* (eller *yrkesverksam*) *kulturskapare* för att beteckna de konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden; såväl fritt verksamma, som institutionsanställda och kombinatorer. Vidare förespråkar KLYS, liksom Konstnärsnämnden, att begreppet *konstnär* används (om och när begreppet används) för att beteckna verksamma inom *alla* konstområden, och inte endast i betydelsen *bild- och formkonstnär*. Vi ser i avsnittet om bild och form (s. 42) att "konstnär" används för att beteckna bild- och formkonstnär, vilket blir inkonsekvent enligt vår definition. Använd i stället begreppet "bildkonstnär" eller "bild- och formkonstnär" här.

Stryk begreppet semiprofessionell

Ett flagrant undantag från den i planen i övrigt begreppsmässigt tydliga uppdelningen mellan professionella och amatörer är i teater- och filmavsnitten på sidan 34 och 39, där regionen använder begreppet "semiprofessionell". KLYS motsätter sig bestämt användningen av detta begrepp i en regional kulturplan. Antingen är man professionellt verksam eller så är man amatör eller hobbyverksam. Däremot kan det vara skillnad i anställnings- och verksamhetsgrad. Vi uppmanar regionen att i sin kulturplan vara tydlig med när skrivningar gäller yrkesutövande i sig, dvs. verksamhet som utförs på professionell basis, och när skrivningar gäller kulturskapande/-utövande på amatörbasis. Några gråskalor ska enligt vår mening inte konstrueras begreppsligt i kulturplanen. Begreppet "semiprofessionell" bör inte användas alls.

Konstpolitik och konstnärspolitik

Vi välkomnar regionens avsnitt på sidorna 6-7 med definitioner av kulturbegreppet. Vi vill i sammanhanget emellertid påpeka att det lätt uppstår en viss begreppsförvirring när det gäller begreppet "konstpolitik" (om konstarterna) och "konstnärspolitik" (om villkoren för konstnärerna). Konsten förutsätter att det finns konstnärer som skapar den under skäligena villkor. Enligt definitionen i avsnittet uppfattar vi att det är konstnärspolitik som avses i skrivningen och i bilden på sidan 6, och alltså inte "konstpolitik" i ordets exakta bemärkelse.

Kulturell mångfald

Vi saknar särskilda skrivningar i planen om främjandet av kulturell och konstnärlig mångfald och hur regionen under planperioden ska arbeta praktiskt för att upprätthålla en bredd och variation i det samlade konstnärliga utbudet i regionen, och hur goda förutsättningar för alla konstområden (även de mindre publika) ska kunna utvecklas i regionen. Jfr Unescos konvention till skydd för kulturell mångfald, som Sverige och EU anslutit sig till, och som också har bäring på den regionala nivån.

Kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet

Det är positivt att "konstens och kulturens egenvärde" lyfts redan i planens underrubrik och inledningsvis i flera skrivningar. Däremot saknar vi i planen skrivningar om och definitioner av det konstnärliga kvalitetsbegreppet, samt hur detta är kopplat till kulturens egenvärde. Kvalitetsbegreppet förekommer på vissa ställen, t.ex. på sidan 51 om musikutbudet i länet. Vi skulle gärna se att planen kompletteras med skrivningar om regionens arbete för att främja konstnärlig kvalitet och hur kulturutvecklingen i Gävleborg relaterar till det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, som nämns på sidan 8 i planen. (Mer om detta i avsnitt 5 nedan.)

KLYS kommentar och förslag:

- Renodla begrepps användningen kring professionell kulturskapare och använd genomgående begreppet *professionell kulturskapare* om det är det skrivningen handlar om.
- Stryk begreppet *semiprofessionell* (s. 34, 39). Använd inte detta begrepp i planen.
- Renodla begrepps användningen av *konstnär*. Specificera konsekvent i hela dokumentet om det handlar om bild- och formkonstnärer.
- Komplettera med en utförligare redogörelse för begreppet *kulturell mångfald* och hur landstinget ska arbeta för att främja kulturell mångfald i praktiken.
- Komplettera planen med definitioner av och skrivningar om konstnärlig kvalitet kopplat till konstens och kulturens egenvärde och till det nationella kulturpolitiska målet om att främja kvalitet.

4 Samråd med professionella kulturskapare

Redan i inledningen till kulturplanen (s. 4) hävdar regionen att man har haft "en intensiv och bred dialogprocess för att skapa en ökad förankring samt ökad relevans och legitimitet för den regionala kulturplanen". Avsnittet om hur kulturplanen har arbetats fram (s. 13-15) inleds med citatet ur statens förordning om samverkansmodellen om att planen tas fram "[...] efter samråd med länet's professionella kulturliv [...]". (Detta lyfts även på sidan 10 i planen.) Därefter hävdas det att regionen "samordnat dialoger och samråd med dessa aktörer", och att syftet varit att få inspel från "såväl kommuner som civilsamhälle, samt från varje verksamhetsområde". I stycket därpå (s. 14) listas de olika "arenorna" för dialog, samt specificeras ytterligare i bilagan på sidan 71.

Bland samtliga dialoger och samverkansformer inför framtagandet av kulturplanen, som listas i avsnittet och i bilagan, finner vi emellertid inga som specifikt relaterar till de professionella kulturskaparna i Gävleborg. I KLYS ögon är det alltså tveksamt om regionen helt och fullt följt förordningen om att inför sin kulturplan samråda med hela länets *professionella kulturliv*. Yrkesverksamma kulturskapare, även utan direkt koppling till kulturinstitutionerna i länet, är en högst relevant del av länets kulturliv. Vi undrar: **Har länets professionella kulturskapare haft en tillfredsställande delaktighet och fullt relevant konstområdesövergripande representation i dialogprocesserna?**

En förmodad avsaknad av djupare dialog med kulturskaparna i länet blir särskilt anmärkningsvärd i ljuset av två av regionens fyra utvecklingsområden för planperioden; det första som handlar om just de professionella kulturskaparnas villkor i regionen, samt det tredje utvecklingsområdet där regionen beskriver utformningen av samråd, inflytande och transparens. På sidan 11 hävdar regionen att: "Professionella kulturskapare [...] är av stor vikt för länets konst- och kulturliv. Det är angeläget att hitta former för att säkerställa deras delaktighet i länets utveckling." (Vi kommenterar vidare kulturskaparnas villkor i avsnitt 6 nedan.)

På sidorna 24-26 beskrivs utvecklingsområde 3, som handlar om öppenhet och demokrati samt konkret om bl a planperiodens planerade samrådsarbete med samtliga parter i länets kulturliv. Vi välkomnar att de professionella kulturskaparna lyfts här, men vi frågar oss om de i praktiken kommer att få tillräckligt bra representation i dialogprocesserna. Enligt vad som beskrivs i avsnittet avser inte regionen att inrätta något specifikt samrådsförfarande med kulturskapare enligt KLYS konstområdesövergripande modell. Inte heller kan vi utläsa någonstans i planen att regionen på andra vis planerar särskilda dialoger med de yrkesverksamma kulturskaparna utanför länets kulturinstitutioner. Regionala kulturting, mötesplatser och stormöten av olika slag har sina egenvärden, men kan aldrig ersätta mindre dialogmöten där de yrkesverksammas intressen kan diskuteras mer specifikt.

Kulturskaparråd enligt KLYS-modellen

Som vi påpekat inledningsvis förespråkar KLYS att en region i sitt kulturplanearbete inom ramen för samverkansmodellen inrättar en formaliserad, konstområdesövergripande samrådsgrupp med representanter för det professionella kulturlivet i regionen. Kulturskaparna besitter unika kompetenser och erfarenheter som bör tas till vara i utvecklingsarbetet. Vad vi som sagt kan utläsa i kulturplanen saknar Region Gävleborg ett formellt konstområdesövergripande samrådsförfarande med yrkesverksamma kulturskapare. Samråd med vissa kulturskapare har kanske gjorts enbart inom respektive konstområde var för sig, vilket naturligtvis bör göras, men risken finns då att stuprörstänkande inom kultur- och konstnärspolitik i länet cementeras.

Generellt när det gäller regionala kulturskaparråd vill vi understryka att det är viktigt att samrådet omfattar och representerar både kulturskapare från det fria kulturlivet, kombinatörer och anställda vid kulturinstitutioner i länet. Det är olyckligt om de institutionsanställda kulturskaparnas erfarenheter och synpunkter inte skulle komma fram på grund av obalans i representationen i kulturskapardialogerna, dvs. om vissa kulturskapare i länet får egen direktrepresentation och dialog, medan institutionsanställda, oavsett anställningsform, kanske bara representeras kollektivt via någon person på ledningsnivå. KLYS understryker vikten av att regionen beaktar denna problematik och agerar för att lyfta *alla* de professionellt verksamma kulturskaparnas röster och perspektiv i länet, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.

Om Region Gävleborg nu avser att utveckla samrådsprocessen med professionella kulturskapare står KLYS gärna till kulturförvaltningens tjänst med stöd, samråd och rådgivning. KLYS har, som nämns inledningsvis, lanserat en *samrådsguide* för både kulturskapare och tjänstepersoner med

rekommendationer om hur ett regionalt kulturskaparsamråd bör eller kan se ut och vad dess arbete och funktioner bör omfatta.

KLYS kommentar och förslag:

- Vi saknar i planen redogörelser för om professionella kulturskapare varit del i dialogprocesser inför planens framtagande.
- Undersök möjligheterna att långsiktigt formalisera konstområdesövergripande dialoger med länets professionella kulturskapare och inrätta ett regionalt kulturskaparråd.
- Kulturskaparsamråden ska vara öppna för representation från alla professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i länet, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.

5 Planens kulturpolitiska utgångspunkter

I den partienkät³ som Konstnärernas Riksorganisation och sju andra bild- och formorganisationer gjort inför valet 2018 svarar samtliga riksdagspartier och F! "ja" på frågan om "svensk kulturpolitik ska följa maktodelningsprincipen om att politiker beslutar om storleken på anslagen men inte över det konstnärliga innehållet". Detta är en central del av "principen om armlängds avstånd". Det är också värt att notera att alla riksdagspartier anser att kulturområdet är en självklar del av välfärden och att samhället därför ska erbjuda medborgarna kulturverksamhet av *hög kvalitet*. Samtliga partier bekräftar även att man ska ha tillgång till ett mångfacetterat kulturutbud oavsett var man bor i landet.

Vi välkomnar att kulturplanens underrubrik lyfter *konstens och kulturens egenvärde*. Planens redogörelser för kulturpolitiska strukturer, både nationella och regionala, är utförliga och vi värdesätter att regionen tydligt beskriver planens framtagande, regionala kulturpolitiska inriktningar och prioriteringar, samt planens koppling till länets regionala utvecklingsstrategi.

Regionala kulturpolitiska inriktningar (s. 8-9)

Vi sympatiserar med den översiktliga genomgången av kulturplanens koppling till Gävleborgs regionala utvecklingsstrategi (RUS) i avsnittet om regionala kulturpolitiska inriktningar på sidorna 8-9. Det är mycket bra att regionen understryker att konstens och kulturens egenvärden bidrar till regional utveckling, och att den kommande processen med att ta fram den regionala utvecklingsstrategin särskilt ska beakta kulturplanen för 2019-2021. Vi finner dock att vare sig kultur, konst eller konstnärer nämns överhuvudtaget i de tre målområdena från RUS som listas på sidan 9.

Utvecklingsområden (s. 18-33)

I planens inledning påpekas det att erfarenheter från föregående kulturplan, samt dialogprocesser inför denna plan, har lett fram till att "den regionala kulturplanen måste belysa färre antal prioriteringar för att underlätta implementering". Detta har föranlett att regionen i förslaget till ny kulturplan identifierar fyra olika utvecklingsområden. KLYS välkomnar detta pedagogiska grepp i planen, och tydligheten i uppdelningen i sådana områden – särskilt det faktum att de professionella kulturskaparnas villkor lyfts i område nr 1 (se närmare kommentar i avsnitt 6 nedan). Som vi dock framhäver i vår inledning ovan, tangerar flera av underavsnitten inom de olika områdena varandra, och det är inte en självklar och logisk uppdelning av underavsnitten.

---

³ http://kulturvalet.se/Kulturvalet2018_partienkat-komplettsvar_13fragor.pdf

Kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet

I ovan nämnda partienkät svarar samtliga riksdagspartier och FI "ja" på frågan om kulturen har ett egenvärde som gör att offentliga kulturanslag inte behöver motiveras med andra politiska syften. Partierna är alltså överens om att kulturen i sig är målet. Då konsten får vara fri, skapas även förutsättningar för mervärden inom andra områden.

Som vi påpekar i avsnitt 3 ovan ser vi mycket positivt på att regionen uppmärksammar kulturens och konstens egenvärde redan i planens underrubrik, och inledningsvis i flera skrivningar. Men som sagt saknar vi skrivningar om och definitioner av *det konstnärliga kvalitetsbegreppet*, samt hur detta är kopplat till just kulturens egenvärde. Kvalitetsbegreppet förekommer på vissa ställen i planen, t ex på sidan 51. Vi skulle gärna se att planen kompletteras med skrivningar om regionens arbete för att främja konstnärlig kvalitet och hur kulturutvecklingen i Gävleborg relaterar till det nationella målet om att *främja kvalitet och konstnärlig förnyelse* inom samtliga konstområden. Har Region Gävleborg någon kvalitetsfrämjande policy för sin regionala kulturpolitik?

I anslutning till utförligare redogörelser för kulturens eller konstens egenvärde samt kvalitetsbegreppet vore det önskvärt om regionen också tydliggör skillnaden och relationen mellan professionella kulturskapare och amatörculturskapande eller -utövande, samt hur kvalitetsbegreppet relaterar till instrumentella aspekter på kulturen, och hur man avser att arbeta under planperioden för att upprätthålla kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet i relation till nyttoaspekter på kultur.

Principen om armlängds avstånd (s. 13)

Vi välkomnar att region Gävleborg i sin kulturplan tydligt och utförligt lyfter *principen om armlängds avstånd* i ett eget avsnitt på sidan 12, att principen respekteras och gäller både varaktiga och tidsbegränsade uppdrag samt utvecklingsprojekt. Det vore dock önskvärt om det tydligare kan redogöras i planen för hur regionen i praktiken avser att arbeta för att upprätthålla principen. Omfattar principen även tjänstepersonsnivån på förvaltningar i länet? Och i så fall hur? Bra att oberoende konstnärliga bedömningar understryks, men vi ser gärna att det i avsnittet specificeras om särskilda referenspersoner med expertkunskap konkret avses att tas in vid behov för vissa bedömningar av projektstöd, eller inte.

KLYS kommentar och förslag:

- Kultur, konst eller konstnärer nämns inte i de tre målområdena från RUS som listas på sidan 9.
- Några av utvecklingsområdenas underavsnitt tangerar flera områden och är inte helt logiskt placerade i redogörelsen.
- Har regionen någon kvalitetsfrämjande policy för sin regionala kulturpolitik?
- Redogör mer utförligt, enligt vårt förslag ovan, för kulturens egenvärde och kvalitetsbegreppet inom konst och kultur, gärna i ett eget avsnitt i planen. Hur är kopplingen till det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse?
- Tydliggör hur armlängds avståndsprincipen kommer att följas i praktiken och om den även omfattar förvaltningsnivåns tjänstepersoner.

6 Kulturskarpares villkor och regional konstnärspolitik

I ett konstnärspolitiskt perspektiv ser KLYS mycket positivt på att Region Gävleborg under planperioden särskilt ska lyfta det professionella kulturlivet och kulturskarparnas villkor i länet inom ramen för regionala kulturpolitiska utvecklingsområden för planperioden. Vi hyser dock farhågor inför vilka aktörer som får dominera i Gävleborgs kulturutveckling i ljuset av hur diffust regionen förhåller sig till relationen

och gränsdragningarna mellan professionella, ideella och amatörverksamheter, bl a på sidan 11 i avsnittet "Samspel med länets civilsamhälle och professionella konst- och kulturliv".

Regionen hävdar i detta avsnitt att civilsamhällets organisationer; folkrörelser och föreningsliv, har en "avgörande betydelse" för konst- och kulturlivet i Gävleborg, och att professionella kulturaktörer med regionalt uppdrag bl a behöver arbeta för att stärka föreningslivet. Vidare hävdar regionen att "privatpersoner" och "grupper av individer som har en stark drivkraft", dessutom "med otydlig organisationsform" och "en stark vilja att förverkliga kulturidéer", står för en stor del av utvecklingen och förnyelsen av kulturlivet i Gävleborg.

Först i ett stycke längre ner i avsnittet på sidan 11 nämns *de professionella kulturskaparnas* betydelse för kulturlivet i länet. Och då beskriver regionen dem som "en annan gruppering av aktörer" i kulturlivet, vilket vi inte kan tolka annat än som en nedvärdering av de professionella kulturskaparnas betydelse jämte ideella aktörer och amatörer.

Generellt när det gäller regionala kultur- och konstnärspolitiska prioriteringar inom ramen för kultursamverkansmodellen, är det regionens tjänstepersoner som styr dessa utifrån vad de väljer att diktera i kulturplanen som underlag till hur regionpolitikerna sedan ska besluta. Därför är det mycket viktigt med språket i planen och vilka signaler planen ger kring hur resurser bör fördelas. **I KLYS ögon och ett professionellt konstnärspolitiskt perspektiv blir det således problematiskt att den regionala kulturförvaltningen använder sådana formuleringar som citeras ovan från sidan 11.** Vi menar att regionen bör vända hela sitt resonemang i avsnittet, och utgå från de professionella kulturskaparnas och kulturinstitutionernas perspektiv, och alltså inte som nu utgå ifrån att regionens kulturliv i första hand skulle bygga på ideella krafter och amatörverksamheter.

Vi menar att professionella kulturskapare med sina erfarenheter och kunskaper inom sina yrken har just "avgörande betydelse" för konst- och kulturlivets utveckling i regionen. Professionell konst och kultur bör vara utgångspunkten och förebilder för amatörverksamheter och ideella krafter – inte tvärtom. De yrkesverksamma kan fungera som draglok, katalysatorer och fortbildare i föreningslivet och för medborgarna överlag i kulturlivet. Att i en regional kulturplan hävda att främst "privatpersoner" och eldsjälar av olika slag driver kulturlivet är i våra ögon anmärkningsvärt, då detta signalerar till politiken att kultur och konst bottnar i hobbyverksamhet och nöjen.

I de två sista styckena på sidan 11 står det däremot bra saker om de professionella kulturskaparna och samspelet mellan dessa och kulturinstitutionerna som konstnärlig drivkraft för regionens kulturliv. Vi föreslår att hela avsnittet på sidan 11 disponeras om något och formuleras annorlunda utifrån våra påpekanden ovan, så att det inte råder några tvivel om gränsdragningarna mellan satsningar på professionella kulturskapare och andra satsningar som gäller ideella verksamheter och amatörverksamheter.

Inventering av kulturskaparnas förutsättningar

I avsnittet om utvecklingsområde 1 som gäller kulturskaparna saknar vi skrivningar om att kartlägga och inventera kulturskapare inom alla konstområden och förutsättningarna att vara yrkesverksam i länet. Vi rekommenderar regionen att göra en översikt över vilka kulturskapare som är yrkesverksamma inom varje konstart och vilka som är knutna till de olika kulturinstitutionerna, samt under vilka villkor de utför sina uppdrag och anställningar.

En sådan här kartläggning bör vara ett levande dokument att återkommande uppdatera för att skapa en god grund för en väl förankrad och utvecklad regional konstnärspolitik, som inger förtroende hos alla inblandade parter. Denna kartläggning bör naturligtvis jämkas med en eventuell kartläggning av

regionens kulturella och kreativa näringar, som skulle bilda ett heltäckande underlag för den regionala kulturpolitikens företrädare. **Om möjligt kan en regional kartläggning kopplas till saker som lyfts i regeringens nationella konstnärspolitiska utredning.**

Ekonomiska villkor och upphovsrätt

Vi välkomnar att det finns ett eget avsnitt i planen på sidorna 19-20 som lyfter kulturskapares ekonomiska villkor m m. Det är bra att skrivningarna här är konstområdesövergripande, men det vore på sin plats att regionen också mer utförligt och specifikt lyfter ekonomiska villkor för vissa konstområden, som t ex litteraturområdet och Författarförbundets arvodesrekommendationer. Hänvisningar bör finnas konkret till KLYS och våra medlemsorganisationers rekommendationer. Som generella riktlinjer för länets kulturliv bör det påpekas att ersättningar självklart inte ska gå under gällande kollektivavtalsnivåer, även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa.

Förutom att vi gärna ser att regionen lyfter upphovsrätten i ett särskilt avsnitt om digitalisering bör upphovsrätten även poängteras i mer generella ordalag i avsnittet om utvecklingsområde 1 (s. 18-20), dvs. vikten av att regionen värnar om att följa gängse regler för upphovsrätt i all offentligt arrangerad kultur.

Kompetensutveckling för kulturskapare

Vi värdesätter att regionen, både i ett avsnitt på sidan 19 och bland insatserna som listas inom flera olika verksamhetsområden, så som litteratur, film samt bild och form, lyfter vikten av kompetenshöjande insatser och planer på att kulturaktörer med regionalt uppdrag ska ansvara för detta inom respektive område. Samtidigt finner vi att det på sidan 19 saknas särskilda skrivningar om hur regionen specifikt ser på *kompetensutveckling för professionella kulturskapare* i länet, och vilka konkreta förslag som finns för planperioden. Detsamma gäller i avsnitten om de olika verksamhetsområdena. Regionens planer på kompetensutveckling framstår överlag som diffusa. Här hoppas vi att handlingsplaner av olika slag ska konkretisera insatserna framöver.

Det vore översiktligt och bra för läsaren om kompetensutveckling sätts som en egen underrubrik i avsnittet om utvecklingsområde 1, och att regionen där samlat redogör för samtliga insatser gällande kompetensutveckling för yrkesverksamma kulturskapare inom alla konstområden.

Vi vill poängtera att vi självfallet förstår att en region resursmässigt inte ensamt kan hantera alla sorters konstnärspolitiska insatser inom samtliga konstområden. Vi ser därför positivt på att regionen lyfter interregional och nationell samverkan i avsnittet på sidan 33. För just yrkeskompetensutveckling kan regionen dra nytta av interregionala samarbeten med grannregioner.

Konstnärlig residensverksamhet

Vi ser mycket positivt på regionens planer att utveckla residensverksamheter för konstnärer inom olika konstområden, så som påpekas på sidan 20. Vi hoppas att regionen i sammanhanget öppnar för samverkan mellan både kulturinstitutionerna och det fria professionella kulturlivet i länet. Vi ser fram emot mer konkreta handlingsplaner för residensen i Gävleborg framöver.

MU-avtalet för bild och form

Det är glädjande och viktigt att regionen i planen lyfter vikten av tillämpning av MU-avtalet vid länets institutioner och utställningsarrangörer. Det här en av de största kulturpolitiska utmaningarna vi har i landet, att bild- och formkonstnärerna inte erhåller betalt för sin arbetstid vid utställningar. Avsnittet om utvecklingsområde 1 på sidorna 18-20, samt bild- och formavsnittet på sidorna 41-43, borde därför

stärkas upp och MU-avtalet diskuteras mer ingående där. Det saknas en mer djupgående analys av hur regionen ska bidra till att bild- och formkonstnärernas villkor vid utställningar kan stärkas. Se våra specifika kommentarer och förslag om MU-avtalet m m i avsnittet om bild och form nedan.

Digitalisering (s. 22-23)

Planen saknar ett eget rubricerat avsnitt om digitalisering, vilket vi tror att den skulle tjäna på att ha, eftersom ämnet öppnar för övergripande frågor som både rör både kulturpolitisk utveckling i stort, KKN-frågor och konstnärspolitik mer specifikt. Vi välkomnar i alla fall att några skrivningar om digitalisering nu finns i avsnittet "Tillgång till konst och kultur i hela länet" på sidorna 22-23.

Flera av skrivningarna här lyfter viktiga saker och utmaningar som absolut borde utvecklas mer i kulturplanen, bl a: "Digitaliseringen påverkar i högsta grad skapandets villkor." och "[...] utvecklingen leder även till utmaningar exempelvis vad gäller upphovsrätt, och ersättningar till upphovsmän."

Det första påståendet väcker följande frågor: Hur avser regionen att arbeta under planperioden för att utveckla kopplingen mellan kulturskaparyrken och den digitala tekniken? I kulturplanens inledning påpekas det att den nya regionala utvecklingsstrategin särskilt ska beakta kulturplanen (s. 9) – finns det någon *regional digital agenda* eller *digitaliseringsstrategi* i Gävleborg? Hur ska den regionala kultur- och konstnärspolitikerna förhålla sig till denna i så fall?

Det andra påståendet om upphovsrätt väcker följande frågor: Vad vill regionen säga med detta? Vilken hållning har regionen i sakfrågor kring upphovsrätten? Digitaliseringen skapar stora möjligheter, även för uphovspersoners och utövares inkomster. Relevanta satsningar på digitaliseringens möjligheter bör även inkludera ökad kunskap om upphovsrätten. Detta tycker vi bör nämnas i kulturplanen.

Avsnittet om *crossmedia* på sidorna 40-41 och 55 lyfter digitala redskap – ett särskilt avsnitt om digitalisering kan och bör på olika vis kopplas till regionens satsningar inom crossmediaområdet.

Kulturella och kreativa näringar (s. 32-33)

Det är positivt att Region Gävleborgs kulturplan har ett längre avsnitt specifikt om kulturella och kreativa näringar (KKN) och tydligt lyfter de professionella kulturskaparnas roll. Men som vi ovan påpekar borde KKN-avsnittet även kopplas till planens utvecklingsområde 1 och inte enbart till det fjärde, så som görs nu i planen.

Vi ställer oss frågande till följande skrivning på sidan 32: "För att kunna få en inkomst genom kulturskapande är det ofta en förutsättning för den enskilde att driva ett företag." Detta påstående är felaktigt i sak för flera av KLYS medlemsorganisationer. Det bör nyanseras och regionens resonemang i saken utvecklas ytterligare. En kulturplan ska inte generalisera skrivningar på det sättet och klumpa ihop alla olika konstnärliga uttrycksformer i ett begrepp.

KKN-avsnittet nämner inledningsvis en rad konstnärliga yrken och områden som ingår i KKN, men i avsnittet i stort beskrivs nästan enbart hur utveckling av kulturmiljö och kulturarv kan kopplas till besöksnäringen i länet. Vi saknar beskrivningar av hur regionen avser att arbeta med KKN-utveckling som gäller de övriga konstområden och kulturverksamheter som listas i början. Vi saknar också skrivningar om regionens *konstnärspolitiska* perspektiv på regional KKN-utveckling i Gävleborg.

Kulturskaparna utgör kärnan i kulturella och kreativa näringar. På vilket sätt är de professionella kulturskaparna i Gävleborg en viktig resurs för utvecklingen av KKN i länet? Vi skulle i planen gärna läsa mer om hur konstnärligt skapande relaterar till andra politikområden och näringar, och till

regionens generella utvecklingsarbete kring kulturella och kreativa näringar, samt om balansen mellan instrumentella och konstnärliga aspekter på kulturlivet. Planerar regionen för KKN-samverkan med/mellan kulturinkubatorer eller konstnårsresidens?

KLYS kommentar och förslag:

- Förtydliga skillnaderna mellan satsningar för professionella, ideella och amatörer. Omformulera avsnittet på sidan 11 enligt vårt förslag ovan.
- Skapa gärna ett eget avsnitt i planen om kompetensutveckling för professionella kulturskapare inom samtliga konstområden.
- Utveckla interregionala satsningar för att hantera kompetensutvecklingsprojekt bättre.
- Utveckla skrivningarna om MU-avtalet med djupare analys av hur avtalet stärker bild- och formkonstnärernas villkor i länet. Jämka det med avsnittet om bild och form.
- Skapa ett eget avsnitt i planen om digitalisering med skrivningar om hur kulturskaparnas yrken relaterar till länets digitala satsningar i praktiken.
- Komplettera planen med skrivningar om att värna upphovsrätten där det är relevant, t ex i ett eget avsnitt om digitalisering.
- Lyft kulturskaparna och konstnärspolitiken mer specifikt i avsnittet om KKN. Problematisera gärna relationen mellan konstnärligt skapande och instrumentella perspektiv.

7 Synpunkter gällande de specifika konstområdena

7.1 Scenkonst – Teater, dans och musik (s. 34-36, 48-51)

Teater och dans

KLYS och Teaterförbundet välkomnar att avsnitten om teater och dans i Gävleborg ger en god helhetsbild och tydligt lyfter fram arbetet som möjliggör att nå ut med scenkonsten i hela länet genom samverkan mellan den regionala främjandeverksamheten, Riksteatern och olika arrangörer. Vad vi saknar i planen och i teater- och dansavsnitten är skrivningar om eventuella satsningar på kompetensutvecklingsprojekt för scenkonstnärer i länet.

Vi vill påminna regionen om den generella problematik som är synnerligen kännbar på scenkonstområdet – att kulturinstitutionerna långsiktigt har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheten eftersom uppräknigen av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar.

Vi saknar skrivningar i planen som nämner *dramatikeryrket* och om regionen avser att göra satsningar som omfattar nyskriven dramatik.

Visst kan det vara positivt i en lokal kontext att scenkonsten i flera av länets kommuner upprätthålls av ideellt verksamma och amatörer, men vi tycker att det är anmärkningsvärt att regionen i sin kulturplan överlag inte problematiserar och redogör tydligare för gränsdragningar och förhållandet mellan professionella, ideella och amatörer, och hur detta påverkar den långsiktiga verksamhetsutvecklingen inom länets scenkonst (jfr vad vi skriver i avsnitt 6 ovan).

Det är tveksamt hur regionen i en offentlig kulturplan svävar mellan vad som är professionell scenkonstverksamhet och vad som är amatörverksamheter, och på sidan 34 talar om "semiprofessionella teateraktörer" (jfr avsnitt 3 ovan).

Vi välkomnar att regionen planerar konstöverskridande samproduktioner och residensmöjligheter för danskonstnärer.

Vi hoppas att alla scenkonstinsatser som listas i planen är tänkta att realiseras under perioden, och inte skjuts framåt på obestämd tid eller är ett slags långsiktiga visioner.

Musik

KLYS och Symf välkomnar särskilt utvecklingsområdena 1 och 2. Det är positivt att regionen betonar vikten av att beakta kollektivavtal i professionell verksamhet med krav på skälig lönesättning.

Det är viktigt och bra att regionen avser att stärka och samverka med arrangörsleden. Men det är svårt att utläsa i planen hur regionens insatser ska hjälpa dessa att överleva i praktiken.

Bra resonemang om hur publiken ska ha möjlighet att besöka aktiviteterna. En av kapphästarna är ju att det måste pratas kultur i alla politikområden för att få en samverkan som möjliggör ett större utbud. Gäller både kommunikation som övriga servicetjänster.

KLYS kommentar och förslag:

- Planeras kompetensutveckling på scenkonstområdet? Komplettera gärna med skrivningar.
- Vi saknar skrivningar om dramatikeryrket och ev. satsningar på nyskriven dramatik.
- Tydliggör skrivningen på s. 34 om semiprofessionella. Använd inte det begreppet alls.
- Antingen handlar det om professionell verksamhet eller om amatörverksamhet. Tydliggör dessa gränsdragningar generellt sett i avsnittet och i hela planen.
- Svårt avläsa hur regionen tänker att arrangörsleden ska överleva i praktiken.

7.3 Litteratur (s. 46-47, 57-58)

KLYS och Författarförbundet välkomnar att Region Gävleborg i planen lyfter litteraturen som konstområde separat från biblioteks och läsfrämjandefrågor, och att raden av olika yrken inom det litterära fältet nämns i avsnittet.

Det är värdefullt att regionen särskilt har utrett litteraturområdet inför framtagandet av sin kulturplan. Vi ser mycket positivt på att regionen tydligt i planen uttrycker avsikten att stärka litteraturen som konstform; att det behövs en regional strategi och stark infrastruktur för litteraturen i länet.

Vi välkomnar alla förslagen till insatser för litteraturen på sidan 47, men noterar att många förslag än så länge är av visionär karaktär. Vi ser fram emot att framöver ta del av mer konkreta handlingsplaner för regional utveckling av litteraturområdet i Gävleborg under planperioden.

Vi vill påminna om att det är viktigt att inte regionala resurser till litteraturen i länet i allt för hög grad går till administrativa kostnader för regionala främjandeuppdrag framför reella satsningar som konkret gagnar länets kulturskapare på området.

Löpande kartläggning av litterärt yrkesverksamma i länet

Regionens litteraturutredning bör uppdateras regelbundet när det gäller kartläggningen av yrkesverksamma i länet och deras villkor inom den regionala litteraturen. En ständigt uppdaterad kartläggning kvalitetssäkrar förutsättningarna för regionen att kunna stödja en professionell

litteraturutveckling i länet. KLYS och Författarförbundet tar gärna del av löpande kartläggningar och står till tjänst vid eventuellt behov av informations- och erfarenhetsutbyte.

Arvodesrekommendationer

Det är bra att planen på sidan 19 lyfter att arvodesrekommendationer generellt bör följas, men vi tycker att det i avsnittet om litteratur bör läggas till en för litteraturområdet mer specifik skrivning om att regionen ska följa Författarförbundets arvodesrekommendationer vid ersättning till bl a författare, dramatiker, poeter och översättare för framträdanden i regionalt finansierade arrangemang, samt att regionen bör uppmana regionala och lokala arrangörer att alltid arvodera professionella kulturskapare vid alla sorters offentliga framträdanden i regionen. Vi vill understryka att dessa arvodesrekommendationer är minimirekommendationer, och att vi hoppas att regionen håller sig till generellt högre nivåer.

Litterärt yrkesverksamma med annan bakgrund

I avsnittet om litteratur som konstområde föreslår vi att det också sägs något om huruvida regionen avser att arbeta särskilt för att inkludera litterärt yrkesverksamma som har rötter i andra länder, och om insatser planeras för nyanlända professionella kulturskapare i länet. I avsnittet Interkulturell dialog på sidan 29 lyfts en del mer övergripande frågor om detta, vilket är positivt, men planen borde även där det är relevant specifikt redogöra för eventuella insatser i saken inom respektive verksamhetsområde.

Dialog med de yrkesverksamma

Vi hoppas att den regionala kulturförvaltningen löpande tar intryck av regionens yrkesverksamma författares och översättares synpunkter, och använder deras specialistkompetens på området i utformningen av strategier och insatser för litteraturen och läsfrämjandet i Region Gävleborg under kommande planperiod.

Geografisk spridning

Vi vill för övrigt påminna om och betona vikten av att insatserna för litteraturen som konstform sprids och fördelas geografiskt i länet.

KLYS kommentar och förslag:

- Vi välkomnar den särskilda regionala litteraturutredningen inför planen, och att litteraturen som konstform lyfts i ett eget avsnitt i planen.
- Bra att olika yrkesgrupper inom litteraturen nämns.
- Kartlägg gärna löpande de litterärt yrkesverksamma i länet.
- Komplettera avsnittet med skrivningar om avtal och arvodesrekommendationer för yrkesverksamma inom litteraturen.
- Skriv om det planeras för satsningar för nyinflyttade yrkesverksamma med rötter i andra länder.
- Fördela insatser för litteraturen proportionerligt i hela länet.

7.4 Bild- och formkonst och slöjd (s. 41-43, 55-57)

Nytt för i år i Kultursamverkansmodellen är att riksdagen har infogat ett helt nytt ändamål: professionell bild- och formverksamhet. För att svara upp mot detta borde Region Gävleborg tillföra ett par mål och satsningar på bild- och formkonstområdet.

Bild- och formkonstnärer är en av de konstnärliga yrkesgrupper som har absolut lägst inkomster. [Medianinkomsten för konstnärerna i Region Gävleborg](#) är 15 260 kronor före skatt per månad, trots att många konstnärer har långa akademiska utbildningar. Jämfört med den genomsnittliga månadsinkomsten i regionen, som enligt SCB var 23 571 kronor (2014), så är inkomsterna i denna kvinnodominerade sektor alarmerande låga. Här behövs satsningar som gör det möjligt för bild- och formkonstnärer att vara yrkesverksamma i länet.

Idag tvingas merparten av bild- och formkonstnärerna i landet, även de yrkesverksamma, att producera offentligt finansierade utställningar utan att få betalt för sin arbetstid. Att tillämpa avtalet för Medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) är ett sätt att säkerställa att bild- och formkonstnärer får skäligen ersättningar för den arbetstid de lägger ned vid utställningar.

I juni 2017 lanserades "[Årets konstkommuner 2017](#)", en rikstäckande kommunundersökning för konstområdet. [Fem kommuner i region Gävleborg](#) svarade på enkäten som skickades ut till kommunerna. Det är tydligt att skillnaderna mellan kommunerna i Region Gävleborg är mycket stora. Till exempel uppger bara tre av de svarande kommunerna att de tillämpar enprocentregeln för konstnärliga gestaltningar, vilket innebär att gävleborgarna inte får en likvärdig tillgång till offentlig konst. Här skulle fler aktörer, även privata byggherrar och fastighetsbolag, kunna tillämpa enprocentregeln, till exempel genom att kommunerna skriver in enprocentregeln i markanvisningar som i Göteborg.

Kultursamverkansmodellen handlar om att skapa synergieffekter genom samverkan. I den andan skulle dialogen och samarbetet kunna stärkas ännu mer mellan regionen och kommunerna, exempelvis genom att använda Konstnärernas Riksorganisations manual "[Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik](#)" som innehåller metoder, checklistor och goda exempel från kommuner i hela landet.

KLYS kommentar och förslag:

Vi föreslår att Region Gävleborg i kulturplanen skriver in att den ska:

- Utarbeta en handlingsplan för professionell bild- och formkonst i dialog med konstnärerna.
- Utredda behoven av och möjliga platser för ett resurscentrum för bild- och formkonsten i dialog med konstnärerna.
- Säkerställa att professionella bild- och formkonstnärer som ställer ut i regionen erhåller MU-avtalsenliga ersättningar, inklusive arvoden för sina omkostnader och för sin arbetstid. Gävleborg skulle liksom Västra Götalandsregionen kunna införa en regional MU-avtalspott, till vilken arrangörer i regionen kan söka medfinansiering för att konstnärerna ska få MU-avtalsenliga ersättningar inklusive ersättning för sin arbetstid.
- Stödja kommunerna så att enprocentregeln kan införas i alla kommuner. Utveckla stödfunktioner och metodutveckling i dialog med de kommuner som vill stärka sitt arbete med konstnärliga gestaltningar vid om-, ny- och tillbyggnationer.
- Ge kompetens- och resurstöd så att kommunerna kan använda metoder och verktyg (så som [cultural planning](#)) för att kulturen ska genomsyra samhällsplaneringen, och underlätta för kommuner och privata exploatörer att tillämpa enprocentregeln för konstnärliga gestaltningar.
- Uppmuntra kommunerna att skriva licensavtal med Bildupphovsrätt i Sverige.

7.5 Film (s. 39-40, 54)

KLYS och vår medlemsorganisation Oberoende Filmares Förbund (OFF) har följande synpunkter på avsnittet om film och rörlig bild i kulturplanen: Vi välkomnar de fakta som presenteras i filmavsnittet,

men generellt uppfattar vi avsnittet som visionsfattigt. Filmare organiserar sig själva som egenföretagare och i mindre produktionsbolag. Avsnittets redogörelser väcker frågan om hur regionen ska göra för att det ska finnas filmpedagogisk fortbildning i länet.

I näst sista stycket om nätverk och talangutveckling påpekas att dessa saker är viktiga inom länet. Vi undrar: Vad ska regionen mer konkret göra för att stimulera utveckling och förverkliga ambitioner i saken under planperioden?

KLYS kommentar och förslag:

- Filmavsnittet är generellt visionsfattigt.
- Hur ska regionen se till att det finns filmpedagogisk fortbildning i länet?
- Hur ska regionalt nätverkande och talangutveckling inom film förverkligas i praktiken?

8 Sammanfattande synpunkter

Region Gävleborgs förslag till ny kulturplan för perioden 2019-2021 är mångfacetterat, ambitiöst och välskrivet. KLYS ser mycket positivt på att planen särskilt lyfter konstnärspolitiska perspektiv inom den regionala kulturpolitiken, och specifikt har som utvecklingsområde för planperioden att främja förutsättningarna för det professionella kulturlivet och kulturskaparna i länet. Vi tycker dock att upplägget i stort kan stramas åt för att underlätta för läsaren hur olika delar av kultur- och konstnärspolitiken samverkar. De konstnärspolitiska frågorna bör kopplas ännu tydligare till bl a utvecklingen av kulturella och kreativa näringar i regionen.

Det är vällovligt att konstens och kulturens egenvärde nämns redan i planens underrubrik och i inledningen. I ljuset av regionens goda ambitioner för att främja professionell kultur vore det dock önskvärt med tydligare gränsdragningar i planen mellan professionellt verksamma och ideella verksamheter och amatörkultur. Vi saknar också hur regionen kopplar kulturens egenvärde till kvalitetsbegreppet och till det nationella kulturpolitiska målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.

Vi ser gärna att regionen förbättrar både kartläggningen av, och dialogarbetet i sig, med länets yrkesverksamma kulturskapare inom samtliga konstområden, och hoppas att regionen överväger att inrätta ett konstområdesövergripande kulturskaparråd enligt KLYS-modell.

Vi vill slutligen tacka Region Gävleborg för att vi getts tillfälle att ta del av remissutgåvan av den kommande kulturplanen och inkomma med detta yttrande. Vi ser fram emot fortsatta samtal om kultur- och konstnärspolitiska frågor, både med kulturförvaltningens tjänstepersoner och regionala politiker.

För KLYS,
Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Sveriges Läromedelsförfattares Förbund, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Teaterförbundet för scen och film, Svenska Regissörsföreningen, Oberoende Filmarens Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, +46 (0) 702621938 (reg.pol.sekr.), klys@klys.se, www.klys.se